

КОРЕКЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КАЗКОТЕРАПІЇ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ СИСТЕМНИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Статті присвячена розкриттю корекційного потенціалу казкотерапії як арттерапевтичної освітньої технології в процесі формування зв'язного мовлення дітей із системними мовленнєвими порушеннями.

Ключові слова: казкотерапія, системні порушення мовлення, діти дошкільного віку.

The article is devoted to the disclosure of the correctional potential of fairy tale therapy as an art-therapeutic educational technology in the process of forming coherent speech of children with systemic speech disorders.

Key words: fairy tale therapy, systemic speech disorders, preschool children.

Своєчасне та повноцінне оволодіння мовними засобами є основою інтелектуального, соціального та особистісного розвитку дитини. Різноманітні порушення у мовленнєвому розвитку призводять до проблем у засвоєнні мови на рецепторному та продуктивному рівнях, діти відчувають труднощі у висловлюванні власних думок, спілкуванні з іншими людьми, оволодінні необхідним рівнем знань для розвитку особистості, все це опосередкованим чином впливає на формуванні особистості дитини.

Порушення будь-якої сторони мовлення не призведе до ізольованого її (сторони) випадіння, а знайде відображення у формуванні всієї мовленнєвої системи дитини. Досить складною категорією дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку вчені та практики-логопеди вважають осіб із системним недорозвиненням мовлення.

Вищою формою мовленнєво-мисленної діяльності є зв'язне мовлення, сформованість якого визначає рівень мовленнєвого і розумового розвитку дитини та стає важливою умовою її успішного навчання у школі. Достатній рівень розвитку зв'язного мовлення передбачає самостійний вибір дітьми структури висловлення (тему, логіку та послідовність представлення подій), побудову композиційної цілісності, оформлення мовленнєвого висловлювання за допомогою лексико-граматичних, синтаксичних та емоційно-виразних засобів тощо. Використовуючи власний досвід, діти можуть включити в нього, незвичайні для сприйняття іншими співрозмовниками моменти, так звані творчі компоненти (А. Бородич, В. Глухов, М. Львов, О. Ушакова й ін.) [1].

Учені (Д. Богоявленський, Л. Виготський, Г. Костюк, О. Лурія, С. Рубінштейн, К. Ушинський, Є. Соботович, В. Тарасун) у своїх працях довели взаємозв'язок та єдність процесів мислення та мовлення. Такі відомі лінгводидакти як Є. Тихеева, І. Синиця основним завданням у формуванні мовлення вбачають навчання дитини самостійно мислити та логічно й послідовно виражати власні. Також науковці звертають увагу, що зв'язність мовлення значною мірою залежить від логічності та зв'язності мислення. Л. Виготський підкреслює нерозривність цих двох процесів. Структура мовленнєвого висловлювання за його вченням є рухом від думки до її зовнішнього втілення у слова. З'єднує ці дві ланки внутрішнє мовлення, воно є базисом думки та активно починає розвиватися в середньому дошкільному віці.

Для дітей з порушеним мовленнєвим розвитком формування зв'язного мовлення представляє значні труднощі. У дітей із системними порушеннями мовленнєвого розвитку затримується формування психічних процесів та комунікативних навичок, формуються специфічні риси особистості. У майбутньому така структура дефекту може значно зашкодити успішному навчанню в школі. Так у дітей із системним порушенням мовлення

(СПМ) виникають перешкоди не тільки в засвоєнні рідної мови, її звукової системи, граматичного ладу, лексичного складу, але й знань інших модальностей.

Враховуючи вищесказане, стає зрозумілим, що розвиток зв'язного мовлення є одним із важливих завдань в загальній системі роботи з корекції СПМ у дітей. Також слід зауважити, що формування зв'язного мовлення одночасно є і метою і засобом практичного опанування рідною мовою, розвитку інтелектуального потенціалу дитини, формування її комунікабельності, доброзичливості, ініціативності, креативності, компетентності тощо [3].

Аналіз методичних посібників показує, що традиційний процес корекції зв'язного мовлення у дітей із СПМ будується в основному на переказуванні та розповіданні тексту за наслідуванням. Функція дитини в такому випадку виконавча з низьким рівнем власної ініціативи, що обмежує її вибір способів виправлення помилок, невдач, унеможливує реалізацію оцінюючого етапу результатів навчання. Така система роботи не дає можливості дітям реалізувати комунікативну функцію мовлення, проявити творчу активність.

На сучасному етапі розвитку логопедія як наука набуває значного розвитку та розширення міждисциплінарних зв'язків. Тому поряд із класичними методиками логопедичної корекції активно починають використовуватися інноваційні логокорекційні методики, які надають можливість фахівцям досягти кращих результатів та збільшити ефективність роботи з дітьми з різноманітними порушеннями мовленнєвого розвитку.

Неординарним та цікавим методом є арт-терапія. Одним із видів арттерапевтичних освітніх технологій є казкотерапія, яка може бути ефективно використана для корекційної роботи із дітьми-логопатами.

Характеризуючи термін «казкотерапія» О. Ласточкина вказує на різне значення цього поняття в різних контекстах: як інструмент передачі досвіду «з уст в уста», як інструмент розвитку, як тренінг (часто для пошуку ефективного способу вирішення життєвих проблем), як психотерапія тощо [2, с.28-31].

Казка уявляє собою потужний засіб, вона реалізує значний терапевтичний ефект: покращує емоційний стан, рухову активність, покращує пластичність та рухливість нервових процесів, сприяє розвитку загальної та дрібної моторики і координації рухів, зняттю психічного напруження, збільшує працездатність дітей дошкільного віку та забезпечує розвиток усіх складових мовленнєвої системи дитини.

Багатий потенціал казкотерапія має саме в питаннях корекції зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку. Це обумовлено і віковими особливостями зазначеної категорії дітей і специфікою самого методу. Під час сприйняття і розуміння казкових текстів відбувається процес пізнання дитиною навколишнього світу. У дітей розвиваються процеси мислення, уяви, відбувається накопичення життєвого досвіду. Зазначені психічні процеси є необхідною умовою становлення зв'язного мовлення у дитини. Окрім того казка дає яскраві зразки зв'язного мовлення, навчає бачити красоту художнього слова та отримувати від цього задоволення. Також обов'язково слід зазначити, що використання казкових творів із подальшою їхньою драматизацією та інсценізацією дозволяє реалізовувати один із найважливіших принципів логопедичного впливу, а саме принцип формування мовленнєвих навичок в умовах природного мовленнєвого спілкування.

Отже, казкотерапія збільшує результативність логопедичної роботи, дозволяє ефективно враховувати психологічні особливості дітей дошкільного віку із системними порушеннями мовлення, урізноманітнювати корекційний процес та розширювати мовленнєві можливості дітей, зокрема в аспекті формування зв'язного мовлення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зинкевич-Евстигнеева Т. Практикум по сказкотерапии. СПб. : «Речь», 2000. 310с.
2. О. В. Ласточкина О.В., Коновалова Л.М. Казкотерапія як засіб корекції мовлення дітей дошкільного віку. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VI*

Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (14 квітня 2017 року, м. Суми). – Суми: ФОП Цьома С.П.. – 194 с.

3. Ленів З. Корекція порушень усного мовлення у дітей старшого дошкільного віку засобами арттерапії : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03; НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К., 2010. – 21 с.

4. Маргулян І. Казкотерапія для малят. *Психолог.* 2007. № 28. С. 23-24.

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Ільїна Н.В.